

## АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СТАНУ КРИЗОВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА ЕКОНОМІЧНИМИ ПАРАМЕТРАМИ

Абрамова І.О.

Луцький національний технічний університет

Однією з найгостріших проблем, що обговорюється та досліджується вченими та практиками майже всіх країн світу, є економічні кризи, причини її виникнення, наслідки та механізми подолання. Сучасні кризові умови господарювання вимагають формування ефективних і дієвих механізмів, які б, базуючись на новітніх наукових досягненнях, дозволяли ефективно вирішувати актуальні проблеми подолання кризи з мінімальними негативними соціальними та економічними наслідками, а також сприяли попередженню їх повторного виникнення на мезорівні. У статті проведено аналіз та оцінку рівня кризовості регіонів України за період 2005–2012 роки за економічними параметрами. На основі аналізу проведено позиціонування регіонів за ознаками кризи за економічними параметрами та виокремлено регіони у некризовому та передкризовому стані, стані помірної та глибокої кризи та стані банкрутства. Визначено основні причини виникнення криз у економіці регіону.

**Ключові слова:** криза, кризові явища, кризові процеси, регіон, економіка.

**Постановка проблеми.** Протягом останніх років в Україні спостерігається різке посилення кризових явищ. Інфляційні процеси охопили всю систему кредитної, фінансової й банківської діяльності, знижується ділова активність, збільшується міграція робочої сили у країни ближнього та далекого зарубіжжя, зростає частка тіньової економіки. Ситуація значно погіршується розвитком конфліктних ситуацій серед населення в східних областях України, зовнішнім військовим вторгненням у нашу країну. Усі ці процеси перешкоджають виходу країни та її регіонів із кризового стану й роблять її ще більш затяжною та глибокою, створюють нестабільне економічне середовище, соціальну напругу.

Необхідні кардинальна структурна перебудова економіки регіонів держави, перерозподіл капіталів зі старих видів економічної діяльності в нові. Якщо криза вже існує, слід використовувати її як метод реформування структури економіки регіону. У протилежному випадку відбуватиметься подальше загострення суперечностей в усіх сферах суспільного життя. Глибина й характер розвитку кризи можуть поставити під загрозу саме існування соціально-економічної регіональної системи.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Варто відзначити значні наукові здобутки щодо аналізу рівня кризовості та глибини кризових процесів у регіональній соціально-економічній системі, відображені в працях М.П. Бутка, З.В. Герасимчук, С.О. Маюренко, Т.В. Мірзадаєвої, С.В. Світличної, С.Т. Тодосева, В.П. Удовиченка, С.В. Газарян і ін.

**Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.** Проте підвищення ефективності антикризового регіонального менеджменту вимагає проведення комплексної оцінки економіки регіону з метою виявлення проблемних позицій та застосування ефективних механізмів попередження кризи у регіонах у некризовому, її уникнення у регіонах у передкризовому стані та ліквідації кризи у регіонах у стані помірної та глибокої кризи та банкрутства.

**Мета статті.** Тому метою статті є проведення оцінки кризовості економічної сфери регіонів України задля дослідження глибини кризових явищ.

**Виклад основного матеріалу.** Основним показником, що характеризує економічний розвиток регіону, є валовий регіональний продукт. Аналізуючи величину виробництва валового регіонального продукту в розрахунку на душу населення в розрізі регіонів України, спостерігаємо зростання цього показника майже в сім разів відносно 1995 року та

більше ніж у чотири рази – до 2000 року. Аналізуючи валовий регіональний продукт на душу населення, слід відзначити, що у 2012 році він найвищий у м. Києві (97 429 грн), Дніпропетровській (44 650 грн), Донецькій (38 907 грн), Полтавській (38 424 грн) і Харківській (29 972 грн) областях. Найнижче значення – у Волинській (19 249 грн), Житомирській (19 551 грн), Закарпатській (17 088 грн), Тернопільській (16 644 грн), Херсонській (17 910 грн) та Чернівецькій (14 529 грн) областях.

Із рис. 1 очевидно, що найвищі темпи росту валового регіонального продукту спостерігаються у 2008 році, проте вже в наступному (2009) році вплив світової фінансово-економічної кризи відобразився на рівні ВРП на душу населення. У більшості регіонів у цей період темп зростання цього показника становить менше 100%. У 2012 році найвищі темпи зростання ВРП на душу населення простежуємо в м. Києві (122,2%), Івано-Франківській (120,6%), Львівській (119,02%), Закарпатській (118,22%), Київській (117,1%) Черкаській (166%) областях. Темпи росту ВРП характеризують регіон як територію, яка максимально використовує свій потенціал, нарощує виробничі можливості та здійснює ефективний регіональний менеджмент із задля забезпечення економічного зростання.

При цьому слід зазначити, що збільшуються міжрегіональні диспропорції у виробленні ВРП на душу населення: якщо у 2001 році різниця між крайніми значеннями в м. Києві (11 944 грн) і

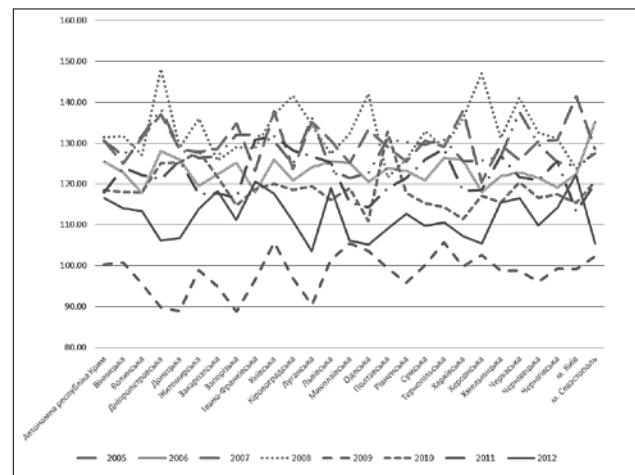


Рис. 1. Динаміка темпів росту ВРП на душу населення у 2005–2012 роках

Побудовано автором на основі [1–6]

Чернівецькою областю (2015 грн) досягла рівня у 5,9 раза, то вже у 2009 році між тими самими регіонами зі значеннями 61 088 грн та 9383 грн різниця досягла 6,5 раза, у 2012 році – 6,7 раза, що свідчить про зростаючі диспропорції в економічному розвитку регіонів. Це обумовлено історичними особливостями розміщення продуктивних сил, використання потенційних можливостей, ефективністю ведення регіональної політики соціально-економічного розвитку регіону.

Оцінюючи зовнішньоекономічну діяльність, слід, передусім, проаналізувати обсяги експорту та імпорту товарів і послуг, коефіцієнт покриття експортом імпорту. Найбільший обсяг експорту простежуємо в таких регіонах держави, як Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Полтавська області й м. Київ (рис. 2).

Близько 70 % продукції металургійного комплексу цих регіонів держави спрямовано на експорт у Росію, що свідчить про значну відкритість їхньої економіки та залежність від іноземних ринків, що не завжди позитивно в соціально-економічному

розвитку регіону. Експорт позитивно впливатиме на соціально-економічний розвиток регіону за умови активізації інвестиційних процесів і розвитку інтелектуально містких виробництв, зниження сировинно- та енергомісткості промисловості, упровадження енергоощадних технологічних процесів.

Стосовно значення коефіцієнта покриття експортом імпорту, то у всіх регіонах держави простежуємо тенденцію, при якій експорт перекриває імпорт, що свідчить про відносну залежність від коливань кон'юнктури світового ринку, експортоорієнтовану модель розвитку економіки регіону. Оцінка зовнішньоекономічної діяльності регіону вказує на те, що регіони здебільшого виступають у ролі постачальників ресурсів, а не продукції з високим рівнем ВДВ, реалізація якої могла б забезпечити надходження в місцевий та державний бюджети й, таким чином, сформувати високий рівень ВРП як результуючого показника соціально-економічного розвитку регіону та ефективності антикризового регіонального менеджменту.

Таблиця 1

**Показники оцінки рівня кризовості регіонів України за економічними параметрами протягом 2005–2012 рр.**

Регіон України	Економічний розвиток								
	питома вага ВРП регіону у ВВП країни, %	коефіцієнт покриття експортом імпорту	інвестиції в основний капітал, % до ВРП	рівень зносу ОЗ, %	частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції, %	частка збиткових підприємств за всіма галузями економіки регіону	частка експорту у ВРП регіону, %	частка імпорту у ВРП регіону, %	відношення обсягу трансфертів із державного бюджету до ВРП, %
Порогове значення	≥3,7	≥1	≥20	≤ 50	≥ 25	≤15	≥50	≤ 25	≤5
АР Крим	3,0	1,5	26,5	59,0	8,4	35,6	12,7	12,4	9,9
Вінницька	2,2	1,6	19,3	66,8	1,3	32,6	17,4	12,0	12,8
Волинська	1,4	0,5	19,8	45,9	3,6	34,9	25,4	41,8	15,5
Дніпропетровська	10,2	1,6	17,5	61,9	2,5	45,8	59,2	37,7	3,4
Донецька	12,4	3,3	15,5	56,6	4,8	40,1	67,3	21,5	4,0
Житомирська	1,6	1,2	19,4	50,1	4,0	36,2	18,0	15,8	14,4
Закарпатська	1,5	0,8	18,8	49,6	8,5	25,9	54,6	69,4	16,9
Запорізька	4,2	1,7	18,8	60,5	6,0	42,3	62,6	38,9	5,7
Івано-Франківська	2,0	1,1	25,0	49,0	5,3	30,9	27,4	26,1	13,7
Київська	3,8	0,4	35,9	40,8	2,4	33,7	23,6	52,5	6,2
Кіровоградська	1,5	1,7	20,0	63,1	4,9	28,3	15,8	9,0	11,9
Луганська	4,3	2,9	19,9	54,5	3,9	40,7	59,6	20,9	6,7
Львівська	3,9	0,5	30,7	53,3	2,7	35,6	19,1	36,4	10,2
Миколаївська	2,1	2,0	22,5	59,1	5,1	37,3	48,0	25,9	8,5
Одеська	4,9	0,5	22,5	51,1	4,0	37,9	25,1	45,6	6,5
Полтавська	3,7	2,4	24,6	66,3	8,0	38,6	40,9	17,6	5,2
Рівненська	1,6	1,0	20,1	47,0	0,9	36,9	19,6	19,7	14,9
Сумська	1,8	1,7	16,4	58,6	15,5	37,0	32,3	20,1	10,2
Тернопільська	1,2	0,7	19,3	46,3	4,9	31,1	9,1	13,2	17,4
Харківська	6,1	0,7	18,6	68,8	7,6	39,1	18,7	25,6	5,7
Херсонська	1,4	1,8	18,1	61,6	5,3	35,0	16,7	9,8	13,4
Хмельницька	1,8	0,9	21,7	49,1	3,1	34,0	13,9	17,4	14,2
Черкаська	2,0	1,5	21,5	59,2	1,4	33,1	24,8	18,4	10,7
Чернівецька	1,0	1,0	25,5	42,8	4,8	34,0	11,0	12,5	19,2
Чернігівська	1,6	1,1	15,8	59,8	2,7	37,0	16,8	17,4	11,7
м. Київ	18,4	0,3	21,0	48,1	10,2	36,2	36,8	91,4	1,5
м. Севастополь	0,7	1,7	22,2	48,0	0,9	41,0	11,3	7,7	6,9

Розроблено автором на основі [1-6]



**Рис. 2. Експорт, імпорт та зовнішньоторгівельний оборот у регіональному розрізі у 2012 році**

Побудовано автором на основі [1-6]

Систематизацію показників для оцінки рівня кризовості регіонів України за економічними параметрами протягом 2005–2012 років подано в табл. 1.

Розрахунок глибини кризовості регіонів України відображено у табл. 2.

На основі проведеного аналізу у таблиці 3 побудовано карту позиціонування регіонів за ознаками

кризовості економічного розвитку, що дає змогу диференційовано підійти до обґрунтування стратегічних і тактичних заходів антикризового менеджменту соціально-економічного розвитку регіону. Побудована карта позиціонування регіонів за ознаками кризовості економічного розвитку дає підстави для висновку, що регіони України характеризуються системними економічними проблемами. Така ситуація зумовлює різного рівня глибину кризових процесів.

Аналіз засвідчив, що в 14 регіонах із 27 станом на 2012 рік простежено помірний рівень кризовості за економічними параметрами із високою загрозою переходу в глибоку кризу. Така ситуація вкрай негативною, оскільки свідчить про недостатність імплементації в регіональний менеджмент антикризових заходів превентивного характеру. Високий рівень кризовості за економічними параметрами зумовлений низьким рівнем інвестицій в основний капітал, що не дає змоги повноцінно розвивати матеріально-технічний потенціал регіону, забезпечити зростання його економіки. Чинниками вкладення інвестицій в основний капітал є економічні інтереси інвесторів, геополітичне розміщення регіону, період окупності інвестиційних ресурсів, інвестиційна привабливість регіону, що не завжди

Таблиця 2

**Оцінка рівня кризовості регіонів України за економічними параметрами протягом 2005–2012 років, %**

Регіон України	Питома вага ВРП регіону у ВВП країни, %	Коефіцієнт покриття експортом імпорту	Інвестиції в основний капітал, % до ВРП	Рівень зносу ОЗ, %	Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової, %	Частка збиткових підприємств за всіма галузями економіки регіону	Частка експорту у ВРП регіону, %	Частка імпорту у ВРП регіону, %	Відношення обсягу трансфертів із державного бюджету до ВРП, %	Середній рівень	Стан кризовості
АР Крим	-19,3	45,6	32,4	1,7	-44,0	-43,8	-74,7	101,2	-49,6	-14,5	передкризовий
Вінницька	-39,5	55,3	-3,4	-10,2	-91,7	-38,6	-65,3	107,9	-60,9	-22,2	передкризовий
Волинська	-61,8	-46,5	-1,1	30,9	-76,0	-42,6	-49,2	-40,2	-67,7	-46,6	помірної кризи
Дніпропетровська	174,3	63,8	-12,3	-3,1	-83,7	-56,3	18,3	-33,7	45,5	6,8	некризовий
Донецька	233,8	228,9	-22,7	5,9	-68,3	-50,2	34,7	16,4	24,2	38,3	некризовий
Житомирська	-55,7	20,4	-3,0	19,7	-73,3	-44,7	-64,1	58,5	-65,2	-30,2	помірної кризи
Закарпатська	-60,5	-23,8	-5,8	21,0	-43,7	-22,8	9,2	-64,0	-70,5	-38,0	помірної кризи
Запорізька	13,2	73,1	-5,9	-0,9	-60,3	-52,7	25,2	-35,7	-11,9	-13,2	передкризовий
Ів.-Франківська	-47,0	7,6	24,9	22,4	-64,7	-35,3	-45,2	-4,1	-63,5	-31,2	помірної кризи
Київська	3,0	-63,9	79,6	47,2	-84,3	-40,6	-52,8	-52,3	-19,8	-29,5	помірної кризи
Кіровоградська	-59,1	73,8	0,0	-5,0	-67,3	-29,4	-68,3	177,0	-58,1	-11,4	передкризовий
Луганська	15,9	186,9	-0,6	10,1	-74,3	-50,8	19,2	19,8	-25,4	4,4	некризовий
Львівська	5,4	-46,6	53,5	12,6	-82,0	-43,8	-61,8	-31,3	-51,0	-35,1	помірної кризи
Миколаївська	-42,6	100,5	12,6	1,5	-66,3	-46,3	-4,1	-3,3	-41,0	-17,3	передкризовий
Одеська	31,4	-53,5	12,4	17,4	-73,7	-47,2	-49,8	-45,1	-22,9	-33,0	помірної кризи
Полтавська	-0,3	135,8	22,8	-9,5	-46,7	-48,2	-18,2	41,8	-3,1	0,05	некризовий
Рівненська	-57,8	1,6	0,5	27,8	-94,3	-45,8	-60,8	27,2	-66,4	-36,1	помірної кризи
Сумська	-52,7	68,1	-17,9	2,5	3,3	-45,9	-35,3	24,6	-50,7	-21,4	передкризовий
Тернопільська	-67,6	-32,1	-3,6	29,5	-67,7	-35,6	-81,8	89,4	-71,3	-34,5	помірної кризи
Харківська	64,2	-33,0	-7,2	-12,7	-49,3	-48,9	-62,6	-2,3	-12,3	-25,6	помірної кризи
Херсонська	-62,2	80,4	-9,5	-2,5	-65,0	-42,9	-66,6	156,4	-62,8	-15,3	передкризовий
Хмельницька	-52,7	-14,0	8,3	22,2	-79,3	-41,1	-72,2	43,7	-64,9	-35,0	помірної кризи
Черкаська	-45,6	53,0	7,6	1,3	-91,0	-39,5	-50,4	35,7	-53,1	-26,6	помірної кризи
Чернівецька	-73,6	-0,4	27,6	40,2	-68,3	-41,1	-78,0	100,8	-74,0	-27,0	помірної кризи
Чернігівська	-55,7	6,1	-21,2	0,3	-82,0	-45,9	-66,3	44,0	-57,3	-36,8	помірної кризи
м. Київ	395,9	-70,1	5,0	24,7	-32,0	-44,7	-26,4	-72,6	233,3	36,7	некризовий
м. Севастополь	-80,7	68,9	10,8	25,0	-94,3	-51,2	-77,4	226,8	-27,5	-6,4	передкризовий

Розраховано автором

## Позиціонування регіонів за ознаками кризовості економічного розвитку протягом 2005–2012 років

Регіон України	Некризовий стан	Передкризовий стан	Помірна криза	Глибока криза	Банкрутство
% відхилення від порогових значень	У бік збільшення	Від 0 до (-25 %)	Від (-25 %) до (-50 %)	Від (-50 %) до (-75 %)	Від (-75 %)
АР Крим	Експорт/імпорт Інвестиції в ОК Знос ОЗ Низький рівень імпорту	ВРП	Інновації Збитковість підприємств Трансферти	Низький рівень експорту	-
Вінницька	Експорт/імпорт Низький рівень імпорту	Інвестиції в ОК Знос ОЗ	Збитковість підприємств	Низький рівень експорту Трансферти	Інновації
Волинська	Знос ОЗ	Інвестиції в ОК	Низький рівень експорту Високий рівень імпорту Збитковість підприємств	ВРП Трансферти	Інновації
Дніпропетровська	ВРП Експорт/імпорт Високий рівень експорту Трансферти	Інвестиції в ОК Знос ОЗ	Високий рівень імпорту	Збитковість підприємств	Інновації
Донецька	ВРП Експорт/імпорт Високий рівень експорту Низький рівень імпорту Трансферти Знос ОЗ	Інвестиції в ОК	-	Інновації Збитковість підприємств	-
Житомирська	Експорт/імпорт Знос ОЗ Низький рівень імпорту	Інвестиції в ОК	Збитковість підприємств	ВРП Інновації Низький рівень експорту Трансферти	-
Закарпатська	Знос ОЗ Високий рівень експорту	Експорт/імпорт Інвестиції в ОК Збитковість підприємств	Інновації	ВРП Високий рівень імпорту Трансферти	-
Запорізька	ВРП Експорт/імпорт Високий рівень експорту	Інвестиції в ОК Знос ОЗ Трансферти	Високий рівень імпорту	Збитковість підприємств Інновації	-
Івано-Франківська	Експорт/імпорт Інвестиції в ОК Знос ОЗ	Високий рівень імпорту	ВРП Збитковість підприємств Низький рівень експорту	Трансферти Інновації	-
Київська	ВРП Інвестиції в ОК Знос ОЗ	Трансферти	Збитковість підприємств	Експорт/імпорт Низький рівень експорту Високий рівень імпорту	Інновації
Кіровоградська	Експорт/імпорт Інвестиції в ОК Низький рівень імпорту	Знос ОЗ	Збитковість підприємств	ВРП Інновації Низький рівень експорту Трансферти	-
Луганська	ВРП Експорт/імпорт Знос ОЗ Високий рівень експорту Низький рівень імпорту	Інвестиції в ОК	Трансферти	Збитковість підприємств	-
Львівська	ВРП Інвестиції в ОК Знос ОЗ	-	Експорт/імпорт Збитковість підприємств	Трансферти Низький рівень експорту	Інновації

Закінчення таблиці 3

Миколаївська	Експорт/імпорт Інвестиції в ОК Знос ОЗ	Низький рівень експорту Високий рівень імпорту	ВРП Збитковість підприємств Трансферти	Інновації	-
Регіон України	Некризовий стан	Передкризовий стан	Помірна криза	Глибока криза	Банкрутство
% відхилення від порогових значень	У бік збільшення	Від 0 до (- 25 %)	Від (-25 %) до (-50 %)	Від (-50 %) до (-75 %)	Від (-75 %)
Одеська	ВРП Інвестиції в ОК Знос ОЗ	Трансферти	Збитковість підприємств Низький рівень експорту Високий рівень імпорту	Експорт/імпорт Інновації	-
Полтавська	Експорт/імпорт Інвестиції в ОК Низький рівень імпорту	ВРП Знос ОЗ Низький рівень експорту Трансферти	Інновації Збитковість підприємств	-	-
Рівненська	Експорт/імпорт Інвестиції в ОК Знос ОЗ Низький рівень імпорту	-	Збитковість підприємств	ВРП Низький рівень експорту Трансферти	Інновації
Сумська	Експорт/імпорт Знос ОЗ Інновації Низький рівень імпорту	Інвестиції в ОК	Збитковість підприємств Низький рівень експорту	ВРП Трансферти	-
Тернопільська	Знос ОЗ Низький рівень імпорту	Інвестиції в ОК	Експорт/імпорт Збитковість підприємств	ВРП Інновації Трансферти Низький рівень експорту	-
Харківська	ВРП	Інвестиції в ОК Знос ОЗ Високий рівень імпорту Трансферти	Експорт/імпорт Інновації Збитковість підприємств	Низький рівень експорту	-
Херсонська	Експорт/імпорт Низький рівень імпорту	Інвестиції в ОК Знос ОЗ	Збитковість підприємств Трансферти	ВРП Інновації Низький рівень експорту	-
Хмельницька	Інвестиції в ОК Знос ОЗ Низький рівень імпорту	Експорт/ імпорт	Збитковість підприємств Трансферти	ВРП Низький рівень експорту	Інновації
Черкаська	Інвестиції в ОК Знос ОЗ Низький рівень імпорту	Експорт/ імпорт	Збитковість підприємств	ВРП Інновації Низький рівень експорту Трансферти	-
Чернівецька	Інвестиції в ОК Знос ОЗ Низький рівень імпорту	Експорт/ імпорт	Збитковість підприємств	ВРП Інновації Трансферти	Низький рівень експорту
Чернігівська	Експорт/імпорт Знос ОЗ Низький рівень імпорту	Інвестиції в ОК	ВРП Збитковість підприємств	Низький рівень експорту Трансферти	Інновації
м. Київ	ВРП Трансферти Інвестиції в ОК Знос ОЗ	-	Інновації Збитковість підприємств Низький рівень експорту Високий рівень імпорту	Експорт/імпорт	-
м. Севастополь	Експорт/імпорт Інвестиції в ОК Знос ОЗ Низький рівень імпорту	-	Трансферти	Збитковість підприємств	ВРП Інновації Низький рівень експорту

Розроблено автором

забезпечується й провокує кризові явища в його економічному розвитку.

Серед регіонів України найбільше ознак економічної кризи спостерігається у Волинській області. Оцінка показала, що у Волинській області про кризові процеси свідчать показники, які характеризують низький рівень інноваційної активності промислових підприємств, значний обсяг трансфертів у структурі ВРП, низький рівень ВРП, низький рівень експорту, високий рівень імпорту та значна частка збиткових підприємств.

Така ситуація типова для більшості регіонів, які перебувають у зоні помірної кризи. Причинами кризових явищ економічного розвитку зазначених регіонів є техніко-технологічна відсталість основних промислових фондів, низький технологічний уклад економіки з низькою питомою вагою наукомісткої продукції, відсутність інноваційної активності, що обумовлюють високу сировинно- та енергоємність промисловості, фізичну й моральну застарілість обладнання та технологій, збитковість підприємств та низьку конкурентоспроможність продукції на світових ринках. Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Полтавська області та м. Київ протягом 2005–2012 років перебували в некризовій зоні за економічними параметрами. Проте в цих регіонах дуже низька частка інноваційної продукції в загальному обсязі промислової, високою є частка збиткових підприємств в економіці регіону, що створює передумови для їх переходу в передкризовий стан. Відповідно, для таких регіонів простежено серйозну загрозу виникнення та розвитку кризових явищ у разі продовження політики нехтування інноваціями, стимулювання експортної активності, відсутності заходів щодо оновлення техніко-технологічної бази.

**Висновки.** Отже, узагальнюючи проведенний аналіз рівня кризовості за економічними параметрами, можна стверджувати, що причинами виникнення кризових явищ у більшості промислових регіонів Центральної й Східної України є такі:

- спад кон'юнктури в економіці регіонів у цілому;
- високі рівні корупції та тіньової економіки;
- зменшення купівельної спроможності населення регіону;
- слабка інженерно-технічна оснащеність регіонів, обумовлена високим рівнем зносу основних засобів і низьким рівнем інвестицій в основний капітал;
- низька інноваційна активність підприємств регіону;
- висока сировинно- та енергоємність виробництва, домінування галузей первинної переробки, особливо в експортоорієнтованих регіонах.

Для низки регіонів України (Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької, Черкаської областей), що потрапили в зону помірної кризи за економічними параметрами, основними причинами виникнення кризових явищ, окрім зазначених вище, є такі:

- віддаленість від економічних центрів і сировинних баз;
- відсутність розвинутої соціальної та виробничої інфраструктур, що робить регіон непривабливим для кваліфікованої робочої сили;
- історично сформовані умови функціонування, у результаті чого регіони й не потрапили до числа пріоритетних, що беруть участь у здійсненні великих соціально-економічних програм;
- низька ефективність капіталовкладень.

#### Список літератури:

1. Регіони України 2006. Статистичний збірник : у 2-х ч. – Ч. I / за ред. Осауленка О. Г. – К. : Держкомстат України, 2006. – 360 с.
2. Статистичний збірник «Регіони України». – 2008. У 2-х ч. – Ч. I. – Київ, Держкомстат Київ, Держкомстат України, 2008. – 347 с.
3. Статистичний збірник «Регіони України». – 2009. У 2-х ч. – Ч. II. – Київ, Держкомстат України, 2009. – 823 с.
4. Регіони України 2009. Статистичний збірник : у 2-х ч. Ч. I / за ред. Осауленка О. Г. – К. : Держкомстат України, 2010. – 369 с.
5. Статистичний щорічник України за 2011 рік / За ред. Осауленка О. Г. – К. : Державний комітет статистики України. – 2012. – 559 с.
6. Статистичний збірник «Регіони України 2012». – Ч. 1. / Державна служба статистики України. – Київ. – 2012. – 312 с.

**Абрамова І.А.**

Луцький національний технічний університет

## АНАЛИЗ И ОЦЕНКА СОСТОЯНИЯ КРИЗИСНОСТИ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ ЗА ЭКОНОМИЧЕСКИМИ ПАРАМЕТРАМИ

#### Аннотация

Одной из самых острых проблем, которая обсуждается и исследуется учеными и практиками многих стран мира, являются экономические кризисы, причины возникновения, их последствия и механизмы преодоления. Современные кризисные условия хозяйствования требуют формирования эффективных и действенных механизмов, которые, основываясь на новейших научных достижениях, позволяли эффективно решать актуальные проблемы преодоления кризиса с минимальными негативными социальными и экономическими последствиями, а также способствовали предупреждению их повторного возникновения на мезоуровне. В статье проведено анализ и оценку уровня кризисности регионов Украины за период 2005-2012 годы за экономическими параметрами. На основе анализа проведено позиционирование регионов по признакам кризиса за экономическими параметрами и выделены регионы в некризисном и предкризисном состоянии, состоянии умеренного и глубокого кризиса и состоянии банкротства. Определено основные причины возникновения кризисов в экономике региона.

**Ключевые слова:** кризис, кризисные явления, кризисные процессы, регион, экономика.

**Abramova I.O.**

Lutsk National Technical University

## **ANALYSIS AND EVALUATION LEVEL OF CRISIS IN REGIONS OF UKRAINE FOR ECONOMIC PARAMETERS**

### **Summary**

One of the most urgent issues being discussed and studied by scientists and researchers of almost all countries of the world are the economic crisis, its causes, consequences and mechanisms to overcome it. Modern crisis methods of economic management require developing effective and efficient mechanisms that are based on the latest scientific achievements and allow to effectively solve urgent problems to overcome crisis with minimal negative social and economic consequences as well as contribute to the prevention of recurrence at the meso-level. This article provides an analysis and assessment of a crisis level in regions of Ukraine for the period 2005-2012 through economic parameters. Based on the analysis it has been conducted the positioning of regions according to economic crisis parameters, also it has been outlined regions in the non-crisis, pre-crisis state, the state of moderate and severe crisis and bankrupt. The main causes of the crises in the economy of regions have been defined.

**Keywords:** crisis, crisis developments, crisis processes, region, economy.